AVİM Yorum • No: 2018 / 68 • Eylül 2018

MYANMAR KONUSUNDAKİ BM ARAŞTIRMA MİSYONU RAPORU SOYKIRIM SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİNİ DOĞRULUYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

BM İnsan Hakları Konseyi, 24 Mart 2017 tarihinde Myanmar'da insan haklarının durumu başlığını taşıyan 34/22 sayılı kararı ile Myanmara ilişkin bir bağımsız uluslararası durum tespit (araştırma-inceleme) misyonu kurmuştur.[1] Söz konusu misyon, Myanmarda, özellikle Rakhine Eyaletinde, son dönemlerde ordu ve güvenlik güçleri tarafından yapıldığı iddia edilen keyfi gözaltı, işkence ve insanlık dışı muamele, tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri, yargısız infaz, keyfi cinayetler, zorla kaybolma, zorunlu yer değiştirme, mülkün yasadışı tahribi dahil fakat bunlarla sınırlı olmamak üzere insan hakları ihlallerine ve suiistimallerine dair gerçekleri tespit etmek, bunların faillerinin tam sorumluluğunu ve mağdurlarına adalet sağlamak için oluşturulmuştur.[2] Konsey Başkanı, Marzuki Darusman'ı (Endonezya) misyonun başkanı, Radhika Coomaraswamy (Sri Lanka) ve Christopher Sidotiyi (Avustralya) üyeleri olarak atamıştır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) misyonun sekreterliği ile görevlendirilmiştir.[3]

Söz konusu misyon, BM İnsan Hakları Komisyonu'na 27 Ağustos 2018'deki otuz dokuzuncu oturumunda (10 □□□ Eylül 2018) bilgi toplama raporunu sunmuştur. Raporun 14. paragrafına göre, Misyon bağımsızlık, tarafsızlık ve nesnellik ilkelerine bütünüyle bağlı kalarak, bilginin kullanımı ile ilgili kaynaklardan onay almayı ve uygun şekilde gizliliği sağlamayı amaçlamıştır. Haklı temellere dayanan misilleme korkuları göz önünde bulundurularak, kurbanların ve tanıkların korunmalarına özel ilgi göstermiştir. Misyon, Myanmarda uygulandığı üzere uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası insani hukuk ve uluslararası ceza hukuku ışığında durumu değerlendirmiştir.[4]

Misyonun raporu, soykırımın yasal çerçevesini 84'ten 87'ye kadar olan paragraflarda etkili bir dille açıklamakta ve aşağıdaki hususları belirtmektedir:

Soykırım, bir kişinin ulusal, etnik, ırksal ya da dini bir grubu tamamen ya da kısmen imha etme niyetiyle yasaklanmış bir eylemde bulunması ile ortaya çıkar. Rohingyalar, bu tanım kapsamında korunan bir gruptur. Myanmar güvenlik güçlerinin, bazı sivillerle birlikte hareket ederek yaptığı uygulama, tanımlanan beş yasak eylemden dördünü içerir; (a) Öldürmek, (b) bedensel veya zihinsel zarara neden olmak, (c) grubun tamamını veya bir bölümünü fiziki tahribata maruz bırakacak yaşam koşullarını hesaplı biçimde oluşturmak ve (d) doğumları önlemeye yönelik tedbirler uygulamak. (Paragraf 84)

Rapor, suçun kritik unsurunu soykırım amacı olarak tanımlamakta (Paragraf 85) ve Paragraf 87'de aşağıdaki hususları belirtmektedir:

Misyon, soykırım niyetinin çıkarımına ilişkin bu hususları dikkate alarak, Tatmadaw (Myanmar ordusu) komuta zincirindeki üst düzey yetkililerin soruşturulmasını ve kovuşturulmasını sağlamak için yeterli bilgi bulunduğu ve böylece yetkili bir mahkemenin, Rakhine Eyaletindeki duruma ilişkin olarak soykırımla ilgili sorumluluklarını belirleyebileceği sonucuna varmıştır.

Raporun Ana Sonuç ve Öneriler bölümünde, araştırma Misyonu, aşağıdaki öncelikli faaliyet alanlarına dikkat çekmektedir:

> - Uluslararası toplum kişileri, Birleşmiş Milletler aracılığıyla, soykırım, insanlık suçları ve savaş suçlarından koruma sorumluluğunu yerine getirirken Myanmar'a yardım etmek için tüm diplomatik, insani ve diğer barışçıl araçları kullanmalıdır. Birleşmiş Milletler Yasasına uygun olarak kolektif eylemde bulunmalıdır (Paragraf 103 a)
>
> - Güvenlik Konseyi, Uluslararası Ceza Mahkemeleri ya da alternatif olarak oluşturulan geçici bir uluslararası ceza mahkemesine başvurulması yoluyla Myanmarda uluslararası hukuka göre suç olan eylemler için hesap verme yükümlülüğü sağlamalıdır. Ayrıca, Güvenlik Konseyi, uluslararası hukuk uyarınca ciddi suçlardan sorumlu olan bireylere seyahat yasakları ve varlıkların dondurulması dahil olmak üzere bireysel yaptırımlar uygulamalıdır. Buna ek olarak Myanmar'a silah ambargosu koymalıdır. (Paragraf 103 b)

BM İnsan Hakları Konseyi'nin basın bülteninden ,Gerçeklere dayalı bilgileri ve yasal analizi içeren daha detaylı ve kapsamlı bir raporun 18 Eylülde yayınlanarak İnsan Hakları Konseyine sunulacağı anlaşılmaktadır.[5]

Myanmar ile ilgili durum tespit raporu, 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin önemini bir kez daha ön plana çıkarmıştır. Geçtiğimiz yıl yayımladığımız 9 Aralık tarihli Soykırım Mağdurları ve Bu Suçun Önlenmesi Hakkındaki Uluslararası Anma ve Onur Günü başlıklı Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) analizinde belirtildiği üzere, söz konusu Sözleşme'nin kabulü Soykırım ve İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra gerçekleşmiştir.[6]

AVİM analizinde Sözleşme'nin ilk olarak 41 taraf devlet tarafından imzalandığı belirtilmiş ve detaylandırılmıştır. Hâlihazırda 149 devlet Sözleşme'nin tarafıdır. XIII. Maddesine göre, Sözleşme, yirminci onay ya da katılım belgesinin BM Genel Sekreterine teslimini takiben 90 gün içerisinde yürürlük kazanmaktadır. Bu çerçevede Sözleşme, 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, onay bildirimini yapan ya da Sözleşme ye katılan, böylece Sözleşmenin resmen yürürlüğe girmesini sağlayan yirmi öncü ülkeden biridir.

Sözleşme, 23 Mart 1950 tarihinde Türkiye tarafından 5630 sayılı Kanun ile onaylanmış ve söz konusu yasa 29 Mart 1950 tarihinde 7469 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Diğer taraf devletlerden farklı olarak Türkiye, Soykırım Sözleşmesi ile ilgili çekince beyan etmemiş ve o zamandan bu yana birçok kez soykırım suçuyla mücadele eden öncü BM

üyeleri arasında yer almıştır. Türkiye'nin Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesine (ICTY) ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesine verdiği destek bu hususta bir örnektir.

Türkiyenin bu tutarlı ve ahlaki duruşu, Rohingya Müslümanlarının durumu için de geçerlidir. Myanmar konusundaki misyonun raporu vesilesiyle yapılan Türkiye Dışişleri Bakanlığı Basın Açıklamasında altı çizildiği gibi, Türkiye uluslararası topluluğun bu konuya gerekli özeni göstermesini sağlamak için bu krizin başlangıcından beri elinden gelen tüm çabayı göstermiştir. Bu bağlamda, benzer görüşlü ülkelerin fikir alışverişi yapabilmesi ve Rohingyadaki insani koşulların daha da kötüleşmesini engellemek için izlenebilecek yolları ve yöntemleri tartışmak amacı ile 6 Temmuz 2018de Ankarada Uluslararası Rohingya Danışma Toplantısı düzenlenmiştir.[7]

Bütün bunlar bize Türkiye'nin acımasız ve çirkin soykırım suçlarından arınmış bir dünya için elinden geleni yaptığını göstermektedir. Bu çirkin suçu ortadan kaldırmak için, uluslararası toplum 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin sağlam hukuki temeli üzerinde çalışmaya devam etmeli, sözleşmeyle kapsanmayan vakaların gündeme getirilmesi yoluyla sözleşmenin yetkisinin sulandırılmasından veya yetkisi üzerinde şüphe uyandırılmasından uzak durmalıdır.

**Fotoğraf: Voice of America*

[1] Resolution adopted by the Human Rights Council on 24 March 2017 (United Nations, 03 Nisan 2017), A /HRC/ RES/ 3 4 / 22, http://undocs.org/A/HRC/res/34/22.

[2] Resolution adopted by the Human Rights Council on 24 March 2017.

[3] Report of the Independent International Fact Finding Mission on Myanmar (United Nations Human Rights Office of High Commisioner, 24 Ağustos 2018), A /HRC/39/64.

[4] Report of the Independent International Fact Finding Mission on Myanmar.

[5] Myanmar: Tatmadaw leaders must be investigated for genocide, crimes against humanity, war crimes (Geneva: United Nations, 27 Ağustos 2018), A/HRC/39/64, https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23475&LangID=E.

[6] AVİM, We Are Looking Forward To A World Free From The Cruel And Odious Crime Of Genocide (Center For Eurasian Studies, 18 Aralık 2017), 2017/32, https://avim.org.tr/en/Analiz/WE-ARE-LOOKING-FORWARD-TO-A-WORLD-FREE-FROM-THE-CRUEL-AND-ODIOUS-CRIME-OF-GENOCIDE.

[7] Regarding the Humanitarian Crisis of Rohingya. Muslims., 27 Ağustos 2018, blm. Press Release, 224, http://www.mfa.gov.tr/no_-224_-rohinga-muslumanlarinin-yasadigi-insani-kriz-hk_en.en.mfa.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "MYANMAR KONUSUNDAKİ BM ARAŞTIRMA MİSYONU RAPORU SOYKIRIM SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİNİ DOĞRULUYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 68. Eylül 18. Erişim Ekim 30, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/MYANMAR-KONUSUNDAKI-BM-ARASTIRMA-MISYONU-RAPORU-SOYKIRIM-SOZLESMESININ-ONEMINI-DOGRULUYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır